

УДК 330.322(477.81)

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.А. ОРЕШНЯК

В статті проведено детальну структурно-динамічну оцінку інвестиційних потоків Рівненщини за 2002-2006 рр., досліджено вплив інвестиційних процесів на економічний розвиток регіону. Запропоновано шляхи поліпшення регіонального інвестування.

The detailed structurally dynamic assess of investment torrents in Rivne region in the period of 2002-2006 years is pursued, the influence of investment processes on the economic development of the region is investigated, the means of improvement of the regional investment are offered in the article.

Ключові слова: інвестування, інвестиційні потоки.

Гармонійний розвиток України як суверенної держави неможливий без ефективного та стабільного розвитку кожного її регіону. Перетворення регіонів на активних суб'єктів економічних відносин в умовах ринкової економіки висуває нові вимоги до зміцнення економічного потенціалу регіонів, головними з яких є забезпечення їхньої конкурентоспроможності на внутрішніх та міжнародних ринках інвестицій. Концентрація інвестиційного потенціалу в окремих регіонах істотно впливає на рівень і динаміку розвитку країни. Регіони України відрізняються один від одного можливостями залучення інвестицій, джерелами надходження тощо.

Метою статті є проведення оцінки інвестиційних потоків на прикладі Рівненської області, виявлення найбільш привабливих напрямків вкладення інвестицій та розроблення

© В.А. Орешняк - асистент кафедри економічної теорії Національного університету водного господарства та природокористування.

рекомендацій щодо введення регіонально-економічної політики на підставі аналізу інвестиційних процесів останніми роками. Саме розробка інструментів заохочення інвестиційної діяльності є одним з пріоритетних напрямків розвитку економічної теорії та практики.

Питаннями інвестиційних процесів на макроекономічному і мікроекономічному рівнях займаються вчені: М.Плахтій, С.Зеленський, О.Акименко, В.Кифяк, Ю.Макогон, А.Філіпенко, В.Козик тощо. Різні аспекти сутності та ефективності використання інвестицій досліджувала чимало українських економістів та науковців, таких як: М.Чечетов, М.Гостюк, О.Підлісна, М.Войнаренко, О.Фурманюк та інші. Методологічні, методичні та прикладні проблеми й питання оцінки величини та ефективності використання інвестиційного ресурсу досліджували в своїх працях провідні закордонні вчені В.Беркс, Г.Бірма, Дж.Кейнс, П.Мюссе, М.Міллер, Ф.Модільяні та інші.

Інформаційною базою дослідження слугували матеріали Головного управління статистики у Рівненській області, Головного управління економіки та інвестиційної політики Рівненської обласної державної адміністрації.

З макроекономічної точки зору надходження інвестицій в економіку держави чи регіону є чинником позитивним. Інвестиції є тим ресурсом який у найближчій перспективі сприяє підвищенню ефективності українських підприємств, а відтак розвитку відповідних територій, поліпшенню соціального захисту громадян [1]. Саме завдяки активізації інвестиційної діяльності протягом 2002-2006 рр. у Рівненській області відбувся значний економічний стрибок.

Головним джерелом інвестування є власні кошти підприємств та організацій за рахунок яких постійно здійснюється близько половини усіх капіталовкладень. На 2006 р. даний показник становив 44,2% вкладень. Проте їх частка порівняно з попередніми роками значно скоротилась.

У 2006 р. іноземні інвестори вклали інвестицій в основний капітал на 46,5 млн.грн. Їх величина за останні три роки майже не змінилась і становила у 2006 р.-2,2%, що більше на 0,1%, ніж торік і менше на 0,2% ніж у 2004 р.

За рахунок місцевих бюджетних коштів у 2006 р. освоєно 7,3% загального обсягу капіталовкладень, що на 0,7% більше у порівнянні з 2005 р. та на 3,8% більше 2002 р.

Порівняно з 2005 р. на 2,4% зменшились вкладення держави у розвиток економіки та соціальної сфери регіону (кошти державного бюджету становили у 2006 р.-93,7 млн.грн., або 4,4% загального обсягу). Найбільша частка надходжень з державного бюджету спостерігалась у 2003 р. і становила 20,4%. На протязі 2002-2006 рр. кошти з державного бюджету спрямовувались: на будівництво, реконструкцію та ремонт автомобільних доріг; на будівництво і придбання житла військовослужбовцям та особам рядового і начальницького складу, членам сімей з числа осіб, які загинули під час виконання ними службових обов'язків, а також учасниками бойових дій в Афганістані та воєнних конфліктів; на заходи з енергозбереження, на ремонт і реконструкція теплових мереж та котелень, будівництво газопроводів і газифікацію населених пунктів; на збереження історичної забудови міст, об'єктів історико-культурної спадщини, впорядкування населених місць. На жаль, виділених коштів недостатньо для повноцінного забезпечення та вирішення проблем, що постійно виникають у соціальній сфері регіону, а саме утримання закладів освіти, охорони здоров'я, установ державного управління, створення заходів з попередження аварій, запобігання техногенним катастрофам у житлово-комунальному господарстві.

Протягом 2002-2006 рр. позитивним зрушенням є збільшення обсягів банківського капіталу та інших позик, частка яких зростає з 2,9% до 25,4%. Для фінансування цих капітальних вкладень частково були використані кредити іноземних банків (рис.1.).

Капіталовкладення формують певним чином галузеві пропорції, що спрямовуються на розвиток тих чи інших галузей. Галузевий розподіл інвестицій має вирішальний вплив не лише на формування усіх економічних пропорцій, а й на темпи економічного зростання регіону в цілому.

Найбільш пріоритетним напрямком інвестиційних потоків у Рівненській області є промисловість. З року в рік вона притягувала понад половину від усіх інвестицій, в той час як усі інші сфери економічної діяльності значно відставали за обсягами залучення капіталу.

Середній темп росту інвестицій у промисловість становив понад 157%, що забезпечило середній темп росту по всіх сферах діяльності на рівні 144% і, зрештою, дало змогу вийти

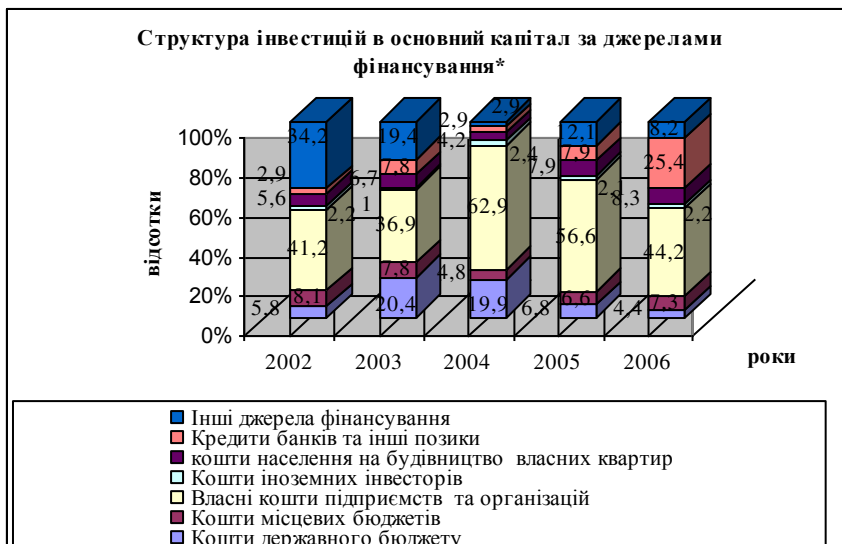

Рис.1. Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування

*Складено за даними Головного управління статистики у Рівненській області[3]

Рівненській області на 2-ге місце в Україні за динамікою розвитку (для порівняння середній темп росту інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності протягом 2002-2006 рр. по Україні становив 136%).

Доволі резонансною на такому фоні видається динаміка інвестиційних надходжень у сферу освіти, охорони здоров'я та будівництва. Як засвідчують статистичні дані, протягом 2002-2006 рр. на Рівненщині величина інвестиційних надходжень в освіту коливається в межах з 10,7 до 46,3 млн.грн., в охорону здоров'я з 32,1 до 62,1 млн.грн., у будівництво з 6,1 до 29,1 млн.грн. (табл.1).

Недостатній обсяг інвестиційних вкладень негативно відбивається на соціальній політиці та на формуванні житлового фонду регіону, а це в свою чергу, перешкоджає інтенсивному розвитку економіки регіону. Низький рейтинг перелічених галузей за надходженням інвестицій можна пояснити тим, що вкладаючи інвестиції, як іноземні, так і

Таблиця 1

**Інвестиції в основний капітал за видами економічної
діяльності за 2002-2006рр., млн.грн.***

Види економічної діяльності	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік
Всього:	701,9	1078,1	1936,9	1184,0	2144,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	16,7	27,7	54,0	83,9	105,0
Промисловість	375,8	645,6	1214,3	461,6	1065,0
Будівництво	6,1	11,1	18,8	21,0	29,1
Торгівля та ремонт	50,9	46,9	143,8	95,3	189,8
Діяльність транспорту та зв'язку	86,9	105,8	167,2	155,6	188,0
Операції з нерухомим майном	69,6	112,0	186,6	259,5	410,6
Освіта	10,7	25,4	46,3	25,9	30,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	49,8	61,4	52,1	32,1	62,1
Інші види економічної діяльності	35,4	42,2	53,8	49,1	64,3

*Складено за даними Головного управління статистики у Рівненській області [3]

вітчизняні інвестори визначають для себе найбільш привабливі галузі, враховуючи такі фактори як: рентабельність, кількість великих та середніх підприємств, частку галузі в загальному обсязі виробництва, втрати які несуть підприємства, організації галузі. Показники можуть вказувати на проблеми функціонування діючих установ, зокрема, високу питому вагу застарілого обладнання, застосування у виробничому процесі енерго- та матеріаломістких технологій, недосконалу організацію виробництва, низький кваліфікаційний рівень персоналу.

В цілому по області зростанням інвестицій в основний капітал спостерігалось чотири роки поспіль - з 2001 по 2004 р. та у 2006 р. Виключення склав 2005 р., коли відбулося скорочення капітальних вкладень на 123% порівняно з попереднім роком (табл.1.). Велика заслуга в цьому належить місцевим органам влади, які за будь-яких обставин прагнуть сформувати привабливий імідж регіону. Так, з власної ініціативи, а не за вимогою уряду місцеве керівництво створило Програму розвитку інвестиційної діяльності області.

Мета Програми-формування єдиної регіональної політики у сфері інвестиційної діяльності, що передбачає план спільних дій місцевих органів влади, підприємств, установ та організацій щодо підвищення інвестиційної привабливості регіону, вдосконалення відповідної регуляторної діяльності, впровадження сучасних механізмів стимулювання інвестиційної діяльності. Значну увагу місцеві органи приділяють залученню іноземних інвестицій, так як наявність їх у економіці сприятиме макроекономічній стабілізації, доступу до сучасних технологій, методів управління, вирішення цілої низки соціальних проблем тощо. З цією метою при державній адміністрації було створено раду з питань залучення іноземних інвестицій, основними завданнями якої були:

- надання консультацій щодо можливостей залучення іноземних інвесторів;
- створення сприятливих умов для діяльності іноземних інвесторів;
- запобігання виникненню спорів між інвестором та місцевим органом виконавчої влади й органом місцевого самоврядування, визначення шляхів їх регулювання;
- участь у формуванні позитивного іміджу області серед потенційних іноземних інвесторів [2].

Завдяки вище переліченим заходам на кінець 2006 р. загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку області, становив 109,4 млн.дол. США, що на 61,5 млн.дол.США перевищує даний показник у 2002 р Величина прямих іноземних інвестицій протягом 2002-2006 рр. коливалася в межах від 3 до 31,1 млн.дол.США (рис.2.). Так, за рахунок іноземних кредитних ресурсів та власних коштів інвесторів (50 млн.дол.США) на ЗАТ „Консюмерс-Скло-Зоря” у 2004-2006 рр. побудовано другий та третій скловарні цехи. Швейцарською фірмою „Сорбес Лімітед” проводяться роботи з реконструкції та розширення виробництва на ТзОВ „Свиспан Лімітед” (м.Костопіль), яке є одним з провідних підприємств в Україні з випуску сучасних ламінованих деревостружкових плит. Освоєно 6,5 млн.дол.США іноземних інвестицій. Значні обсяги іноземних інвестицій (5,2 млн.дол.США) вкладено нідерландською фірмою „Одек Холанд Б.В.” у розвиток підприємства „ОДЕК” Україна” (Рівненський район), що випускає високоякісну водостійку фанеру, основним ринком

збуту якої є країни ЄС. Значні суми інвестицій (9 млн.дол.США), вкладені англійською фірмою „Alperton Promotion Ltd” в ТзОВ „КАМАЗ-Транс-Сервіс”, що дали можливість замінити вантажні автомобілі підприємства на такі, які відповідають європейським стандартам екобезпеки, а також вкладено інвестиції (2 млн.дол.США) в ТзОВ “Інформаційно-експедиційна компанія”, яка надає допоміжні транспортні послуги. Литовською фірмою „Мілса” у розвиток Селищанського гранкар’єру (Сарненський район) залучено інвестицій на суму 2,7 млн.дол.США, що дало можливість суттєво збільшити обсяг виробництва щебеневіої продукції. За 2006 р. вироблено продукції на загальну суму 16,3 млн.грн., що на 24,5% більше 2005 р. Холдингом акціонерним товариством „Midicon Holding S.A.” (Люксембург) вкладено інвестиції на суму 2,2 млн.дол.США в ТзОВ „Рівненський насіннєвий завод”.

Рис.2. Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в економіку Рівненщини

*Складено за даними Головного управління статистики у Рівненській області [3]

Це дало можливість запровадити нові технології з обробки насіння та стати основним постачальником вказаної продукції у західному регіоні України. Французькою фірмою „Ленер-Кордієр” проведено модернізацію Березнівської швейної

фабрики „Темп” і створено ТЗОВ „Укленко”, що дало змогу налагодити виробництво нових видів продукції. За 2006 р. обсяг виробництва продукції становив 18,4 млн.грн., що на 17,2% більше 2005 р. [4]. Серед країн, які мають найбільші обсяги інвестицій в економіку області, необхідно виділити Великобританію, Німеччину, Російську Федерацію, Швейцарію, Нідерланди, Сполучене Королівство.

Слід ще раз наголосити, що майже половину усіх іноземних інвестицій отримали підприємства промисловості. Окрім цього, інвестиційно привабливими в області залишаються підприємства з діяльністю транспорту та зв'язку, оптової торгівлі та посередництва у ній, сільського господарства, мисливства та пов'язаних з ним послугами. На вище згадані види економічної діяльності припало 97,1% загально-обласного обсягу прямих іноземних інвестицій. Іноземний капітал в області концентрується здебільшого у м.Рівному-54,4% та Рівненському районі-29,5% від обсягу іноземних інвестицій, вкладених в область [3].

Проведений структурно-динамічний аналіз

інвестиційних потоків Рівненщини протягом 2002-2006 рр. дав змогу виявити певні прогалини інвестиційної системи регіону. Головним недоліком є нерівномірність розподілу інвестицій по галузям. Переважна частка капіталовкладень спрямована на розвиток промисловості, а ось, що стосується базових галузей, а саме народного господарства їх інвестиційна активність занадто занижена, також слабко завантажені вкладення на будівництво комфортного житла й інших об'єктів суспільного користування. На жаль, недостатня кількість уваги приділяється формуванню стимулювальної політики інвестиційних надходжень у наукову-освітню сферу, сферу охорони здоров'я, а саме на закупівлю медичного забезпечення. Що ж стосується інвестиційної діяльності іноземних інвесторів, свою перевагу вони надають інфраструктурно розвинутим районам та містам області, з наявністю кваліфікованих трудових ресурсів і легким доступом до ресурсів та виробничих приміщень. Взагалі капіталовкладення здебільшого здійснюються в короткострокові проекти, що орієнтовані на швидке отримання прибутку.

Подолати такі тенденції та створити більш прийнятні умови передумови для інвестицій це робота місцевих органів влади. Досягти раціонального використання інвестицій можна шляхом розроблення комплексної стратегії використання інвестицій на базі системного аналізу економічного стану кожної галузі економіки регіону. Переваги варто надавати інвестиціям у галузі, які є вагомими для забезпечення життєздатності економіки і одночасно малопривабливими для інвесторів, і такі, що забезпечують створення ринкової інфраструктури. Слід також запровадити законодавче обмеження на інвестування в окремі галузі. Особливу увагу потрібно приділити інформаційному забезпеченню щодо залучення інвестицій. Необхідно видавати інформаційні бюлетені й рекламну літературу стосовно проблем інвестування, створити комп'ютерну мережу для обміну інформацією, систему статичної інформації. У структурі такої системи доцільно створити інформаційно-аналітичний банк даних з питань інвестування, який міститиме інформацію про підприємства та проекти, що потребують інвестицій, про інвесторів, спонсорів, тендери.

Формуючи комплексну програму залучення інвестицій в економіку розвитку регіону, слід пам'ятати, що домінуючою стратегічною метою є підвищення якості життя населення, пом'якшення суспільних наслідків безробіття, заохочення людей до здорового способу життя.

Бібліографія

1. Поплавська Ж.В. Поплавський В.Г. **Інвестиційний імідж: регіональні аспекти**//Фінанси України-2004-№7-с.47-55;
2. Шапавалова О.В. **Роль місцевих органів влади у створенні сприятливого інвестиційного клімату в Україні**//Фінанси України.-2004.-№7-с.68-74;
3. Якимчук Н.С. **Інвестиції та будівельна діяльність Рівненщини у 2002-2006рр.** Статистичний збірник. Рівне-2007.-с.3-80;
4. **Зовнішні інвестиції як ресурс для місцевого розвитку**
23.04.07 <http://www.rv.gov.ua/siteweb/main/en/publication/content/386.htm>.

Рецензент: д. е. н., професор Павлов В. І.